

NAIMA EL BEZAZ

“Ik voelde me zo kwetsbaar. Vooral toen ze ook mijn dochter bedreigden”

Na haar omstreden roman *De verstotene* werd Naima El Bezaz (34) met de dood bedreigd. Ze belandde in een zware depressie. “Ik werd elke ochtend huilend wakker.” In die tijd raakte ze ook zwanger van haar tweede kind.

◀ Het verhaal van Naima El Bezaz begint in oktober 2006 met de verschijning van haar boek *De verstotene* en de publicatie van enkele vlamme essays over de verhoudingen tussen man en vrouw in de Marokkaanse cultuur. Naima roept in haar publicaties op tot een herinterpretatie van de islam. Ze wil dat deze aangepast wordt aan deze tijd. Haar bekendste uitspraak uit die periode: laat alle moslimmannen ook hoofddoeken dragen. Het levert veel boze reacties op vanuit de conservatieve moslimwereld. In december van dat jaar staat er op het forum van Marokko.nl zelfs een berichtje waarin een man oproept Naima El Bezaz aan te pakken. Hij schrijft: "We moeten die bitch stenigen en bespugen." Naima: "Ik schrok daarvan. Natuurlijk, ik was wel wat gewend, wat ik doe, ligt al jaren gevoelig in de Marokkaanse samenleving. Maar zo'n openlijk dreigement, een oproep aan anderen om mij iets aan te doen, had ik niet eerder meegemaakt. Het boezemde me meteen angst in. Ik word op straat vaak herkend. Of ik mét of zonder make-up, mét of zonder bril de deur uitga, overal waar ik kom, zijn er mensen die weten wie ik ben. Dat werkt – na zo'n doodsoep via internet – niet in je voordeel. Op straat en in de tram werd ik lastiggevallend. Ik herinner me een groepje jongens dat me in de metro uitschold voor vuile hoer. Ze riepen: 'Hé, daar is die Bezaz, kom, we gaan haar stenigen. Shit, er zijn geen stenen hier.' Natuurlijk heb ik alles geprobeerd om dit forumbericht meteen te laten verwijderen. Zonder succes. Pas na vijf dagen, toen het al diverse keren was gekopieerd en verspreid, werd het eraf gehaald. Ik besloot aangifte te doen en de Amsterdamse politie deed er alles aan om de dader te vinden en voor mijn veiligheid te zorgen."

Vrij snel werd de man die verantwoordelijk was voor de oproep opgepakt en bestraft. Was dat voor jou einde verhaal?

"Nee, eigenlijk begon het toen pas. De man kreeg honderd uur taakstraf opgelegd, maar ik voelde me door zijn straf niet ineens veiliger. De reacties op straat bleven, werden feller. Op een dag stond een groepje jongens te posten bij een auto

in de buurt waar ik woonde. Meteen toen ze me zagen, schreeuwden ze naar me dat ik me gedeisd moest houden. Dat ze wisten waar ik woonde, waar mijn kind woonde, dat ze ons zouden pakken. Doodeng. Vooral omdat ze mijn dochter erbij betrokken. Dat raakte me diep. In paniek ben ik naar huis gerend, waar ik huilend op de bank ging zitten. Er zijn mensen die een romantisch beeld hebben van bedreigingen, maar het is zó ingrijpend. Het breekt je als mens. Je voelt je niet meer veilig in je eigen huis, het is alsof de muren wegvallen. Als ik buiten liep, was het alsof ik geen kleren aanhad. Zó kwetsbaar voelde ik me. Vooral vanwege mijn dochter. Geen enkele moeder wil dat haar kind iets overkomt. Ik heb altijd gedacht dat ik in Nederland veilig was. Ik weet nu dat dat niet zo is. Ik weet ook dat veiligheid iets essentieels is. Het is een vereiste om te kunnen leven.

NAIMA EL BEZAZ

Als meisje van vier komt Naima El Bezaz (Meknès, 1974) naar Nederland. Voor haar debuut *De weg naar het noorden* (1995) krijgt ze de Jenny Smelik-IBBY-prijs. Daarna volgen *Minnares van de duivel* (2002) en *De verstotene* (2006). Deze laatste roman, over een moslima die verliefd wordt op een joodse man, veroorzaakt veel ophef. Naima is getrouwd en heeft twee dochters.

Mijn leven werd me nu alsnog stukje bij beetje afgepakt. Tot er uiteindelijk niks meer overbleef."

Je koos ervoor om de publiciteit een tijdje te mijden.

"Die mediastilte werd me van alle kanten aangeraden en ik greep alles aan om de onveilige situatie rondom mijn gezin te verbeteren. Bij *NRC Handelsblad*, waarin al mijn essays zijn verschenen, wisten ze wat er speelde in mijn leven. Zij waren zeer met me begaan en hielden het bewust uit de krant, om mij te beschermen. Toch lekte mijn situatie uit en in maart 2007 stond er een essay van Joost Zwagerman in de *Volkskrant* met als kop: 'Laat Naima el Bezaz niet alleen'. Ik schrok me rot! Voelde me in eerste instantie aangeschoten wild en was bang dat de bedreigingen opnieuw zouden beginnen. Ik deed mijn best om uit de publiciteit te blijven en nu gebeurde er dit. Aan de andere kant vond ik het ook fijn dat er iemand was die aan me dacht. Joost Zwagerman is een collega en een aardige, sympathieke man. Hij maakte zich oprecht zorgen over mij en vond dat er een tegengeluid moest komen. Hij wilde me steunen met dit artikel. Ik stond er dus dubbel in, hoewel, uiteindelijk overheerste het gevoel dat er aan me werd gedacht. Ik stond er blijkbaar niet alleen voor."

Er volgde een mediastorm, alle radio- en televisieprogramma's wilden jou. Maar jij koos opnieuw voor de stilte.

"Klopt. Ik wilde niet opnieuw de aandacht op me vestigen. In het belang van mijn gezin. Of het een goede keuze was? Ik dacht toen van wel. Achteraf kun je zeggen dat op dat moment mijn depressie, die al langer sluimerde, er in alle hevigheid uitkwam. Ik begon me steeds vaker op te sluiten. Ik deed alleen nog het hoogstnoodzakelijke. Als ik eens ergens naartoe ging, hoorde ik overal mensen over me fluisteren, ook als ik een bril of een hoed droeg. Misschien waren het toen al irreële gedachten, misschien ook niet. De eerste keer dat ik bewust merkte dat er iets met me aan de hand was, was toen ik een bezoek bracht aan mijn fysiotherapeut. Ik zat op de fiets en het was mooi weer. De zon scheen en de vogels floten. Ik zag het, hoorde het, maar ▶

"MIJN LEVEN WERD ME STUKJE BIJ BEETJE AFGEPAKT, TOT ER NIETS MEER OVERBLEEF"

NAINIMA
“IK DROEG NIEUW LEVEN
IN MIJN BUIK,
MAAR WAS ZELF
BEZZAZ
DE ZIN IN HET LEVEN KWIJT”

NAIMA EL BEZAZ

“JE ZIET NIETS VAN EEN DEPRESSIE,
NA EEN TIJD ZEGT IEDEREEN: ZET JE ER OVERHEEN”

◁ voelde niets. Dat vond ik zó vreemd. Ik was in die periode doodmoe, viel slecht in slaap en was vroeg wakker. Ik moest me letterlijk door de dag heenslepen. Ik heb altijd wel een melancholische kant gehad, maar dit overtrof alles. Het simpelste huishoudelijke karweitje was me al te veel. Spaghetti liet ik aanbranden, voor mijn dochter kon ik niet zorgen. De psychiater stelde eerst als diagnose een burn-out, waarna een vitale depressie volgde. Ik kreeg kalmeringsmiddelen en slaapmiddelen, maar ze hielpen nauwelijks. Ik voelde me een zieke, oude vrouw en had het gevoel dat ik mijn gezin in de steek liet. Mijn dochtertje, klein als ze was, voelde haarfijn aan dat ik slecht in mijn vel zat. Als mijn man thuiskwam, zei ze tegen hem: ‘Mama is nog steeds verdrietig, haal haar verdriet weg, papa.’ Ik moest haar keer op keer duidelijk maken dat mijn verdriet niets met haar te maken had. Ik hoop dat ik daarin geslaagd ben. Dat ze opgroeit zónder de last van een zieke moeder. Alsof het allemaal nog niet moeilijk genoeg was, werd ik in die zwaarste periode

van mijn leven zwanger van mijn tweede kind. Ik zat niet op een roze wolk en alles voelde onnatuurlijk. Ik droeg nieuw leven in mijn buik, maar was zelf de zin in het leven kwijt. Toch was het een geluk bij een ongeluk. Want vanwege dat nieuwe leven in mij móest ik wel doorzetten. Mijn focus ging naar het kind in mijn buik, ik wilde dat het haar goed zou gaan.”

“MIJN RELATIE IS DOOR DE DEPRESSIE ALLEEN MAAR STERKER GEWORDEN”

Bovendien raadde je psychiater je toen aan alles van je af te schrijven.

“Zij vond dat ik een doel moest hebben. Ga schrijven, adviseerde ze. Maar ik kán niet over mezelf schrijven. Dat heb ik nooit gekund. Dus begon ik 's nachts, als ik niet kon slapen, doelloos te schrijven. Fictie. De ene keer schreef ik een alinea, dan weer een hele pagina. En elke keer stuurde ik

een beetje naar de uitgever. Zij heeft alles verzameld en aan het eind van de rit bleek dat ik een heel boek had geschreven. Wonderlijk. Ik merkte ook gaandeweg dat ik steeds meer van mezelf in het schrijven ging stoppen. Herinneringen van vroeger, geuren die bovenkwamen, ervaringen, gevoelens. Mijn verwerking.”

Uiteindelijk is het een boek geworden over twee vriendinnen die elkaar verliezen. De een is depressief en wil dood, de ander heeft kanker en gaat dood. Je hebt zelf in de periode voorafgaand aan je depressie ook een vriendin verloren. Kun je daar iets over vertellen?

“Het was een jonge, mooie, lieve vrouw. Iemand die belangrijk voor me was. We belden veel en spraken over van alles. Ze hield van het leven. Ze was ziek en wist dat ze zou sterven. Eigenlijk wilde ze helemaal nog niet dood. Ze was net getrouwd met de liefde van haar leven en had bovendien een jong kind. Toch was ze vooral dankbaar voor de tijd die ze had gehad. Zo sterk. Toen ik depressief werd, moest ik veel aan

haar denken. Ik haatte mezelf. Ik wilde dood, zij ging dood. Ik schaamde me voor mijn eigen gedachten. Nog steeds.”

Hoe komt dat? Is het omdat er nog steeds een taboe rust op depressiviteit? Is het omdat je jezelf de depressiviteit aanrekent?

“Voor een groot deel wel. Ik ben een geboren perfectionist, kan moeilijk nee zeggen, wil graag aardig gevonden worden en ben superonzeker. Allemaal karaktertrekken die een depressie in de hand kunnen werken. Ik moet erkennen dat ik ze heb, dat is al een stap in de goede richting. Ik moet ook erkennen dat ik ziek ben en dat het niets is om me voor te schamen. Toch blijf ik mezelf verdedigen. Waarschijnlijk omdat ik me vroeger ook niks kon voorstellen bij deze ziekte. Je ziet niet aan de buitenkant wat de ander van binnen voelt. Eerst is er begrip van alle kanten, maar op een gegeven moment zegt iedereen tegen je: zet je er maar overheen. Dat gaat zo in de Marokkaanse cultuur, maar ook in de Nederlandse. Ik heb ontdekt dat depressie geen kleur heeft. En wie zegt dat het anno 2008 beter bespreekbaar is geworden, heeft het mis. Oké, sommige mensen zijn op de hoogte van de ziekte en in de media lees je er van alles over, maar het gros weet nog steeds van niets. Dat moet veranderen. De titel van mijn nieuwe boek, *Het gelukssyndroom*, slaat op de dwang van de samenleving om een leuk en gelukkig leven te hebben. Als je daar enigszins van afwijkt, word je naar de zijlijn geduwd. Tijdens het schrijven was ik erg op zoek naar wat gelukkig zijn nu echt betekent. Ik geloof niet in geluk. Ik geloof

in momenten van tevredenheid en voldoening die je kunt opwekken door geheel aanwezig te zijn in het nu en intens dankbaar te zijn voor wezenlijke dingen als familie en gezondheid. Ik kan dat niet. Ik kan niet in het nu leven. Dat heb ik nooit gekund. Als kind droomde ik van de toekomst. Door de depressie keerde ik terug naar mijn verleden om de gaten te dichten, wat erg moeilijk gaat. Ik ben niet in het nu, en dan is geluk moeilijk te vinden.”

Ben je bang om opnieuw in de media te verschijnen?

“Ik heb mezelf hier begraven. Dat klinkt dramatisch en dat is het ook. Maar ik wil de publiciteit zoeken met dit boek. Het is de eerste keer dat ik iets heb geschreven dat echt over mezelf gaat. Ik ben een gebroken vrouw. Vroeger had ik dromen, was ik ambitieus. Nu zit ik voor mijn gevoel mijn tijd uit. Ik ben niet de enige en dat mag niet langer onbesproken blijven.”

Hoe gaat het nu met je?

“De zwangerschap was loodzwaar. Ik ben een paar keer opgenomen in het ziekenhuis vanwege uitdrogingsverschijnselen. Afgelopen mei ben ik bevallen van een prachtige, gezonde dochter. Het valt me zwaar met twee kinderen, maar gelukkig heb ik een goede vriendin, Maartje, die me met raad en daad bijstaat. Zonder haar zou ik het niet hebben gered. Ik ben nog steeds depressief, zie de zin van het leven niet. Laatst zei ik tegen de psychiater: ‘Ik ben pas 34 jaar, dus ik moet nog zo lang.’ Gelukkig zijn er ook positieve dingen te melden. Het schrijven heeft me verlichting gegeven. Ik heb geprobeerd de schoonheid

van alles opnieuw te ontdekken. Het boek heeft me een beetje uit het moeras getild. Ik weet dat wat zwart is niet zwart zal blijven. Ik weet dat mijn depressie overgaat, al kan ik dat nu nog nauwelijks geloven. Ik probeer me nu vooral te concentreren op mijn gezin. De relatie met mijn man is door de depressie alleen maar sterker geworden. Hij is er voor me en stelt zijn gezin boven alles. Dat onvoorwaardelijke van hem geeft een goed gevoel. Ik zeg vaak tegen hem en mijn kinderen: ‘Ik ben trots op jullie en ik houd van jullie.’ Dat is ongewoon in de Marokkaanse cultuur. Bij ons krijg je het vooral te horen wanneer je iets niet goed doet. Wat je wel goed hebt gedaan, blijft onbesproken. Er is een zekere afstand tussen ouders en kinderen. Ik wil dat anders voor mijn gezin.” □

INTERVIEW: Jolanda Hofland. FOTOGRAFIE: Tessa Jol. HAAR & MAKE-UP: Carmen Zomers. M.M.V.: Betty Barclay, Share, Thelin en Geox.

€ 2,-

Libelle-lezeressen krijgen € 2,- korting op het nieuwe boek van Naima el Bezaz: Het gelukssyndroom. Deze confronterende roman gaat over de zoektocht naar geluk, vriendschap, verlies en de gevolgen van depressie. Op vertoon van deze bon betaal u geen € 17,95, maar € 15,95. Deze actie is geldig in alle boekhandels van 30 augustus t/m 30 november 2008.

Actienummer: 901-55024

libelle 35-35